

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Tarékah dina ngaronjatkeun kualitas atikan nya éta ngaliwatan prosés diajar ngajar. Salah sahijina ngarobah cara mikir urang salaku guru, nu biasana dina proses diajar ngajar, guru nu jadi puseur implengan, tapi dina ieu hal sakuduna murid nu jadi puseurna. Pamarekan pembelajaran nu dasarana nyoko kana ngajar salaku kagiatan guru ayeuna mah dirobah jadi diajar. Cirina, dina ieu prosés diajar ngajar nu museurna ka murid, nya éta bakal kawangun sipat nu mandiri pikeun murid dina mekarkeun pangaweruh ngaliwatan interaksi salila prosés diajar ngajar.

Dina prosés diajar ngajar, salian ti guru nu boga peran dina mekarkeun pangaweruh siswa, ogé kudu aya sarana prasarana nu éfektif nya éta ngaliwatan buku ajar nu luyu jeung kurikulumna. Buku ajar atawa buku téks pelajaran mangrupa sarana nu bisa ngarojong dina ngaronjatkeun pangaweruh siswa ngaliwatan prosés diajar ngajar. Buku teks pelajaran nu dimaksud nya éta buku pikeun siswa nu disaluyukeun jeung tingkatan atikanana ti mimiti TK, SD/MI, SMP/MTs, SMA/K/MA, SLB nepi ka Paguron luhur.

Istilah buku téks atawa buku ajar nurutkeun Haerudin (2013:1) nya éta tarjamaahan tina *texbook* nu hartina buku pangajaran atawa buku ajar. Buku ajar di dunya atikan kiwari dijadikeun sumber diajar nu kawilang penting tur dominan.

Tarigan dina Haerudin (2013:2) Istilah buku ajar pikeun buku ajar, nya éta rékaman pikiran anu disusun (ditata) pikeun maksud-maksud atawa tujuan-tujuan pangajaran.

Sedengkeun nurutkeun Lange (Haerudin, 2013:2) nétélakeun yén buku ajar (buku téks) téh nya éta buku standar, buku unggal sélér widang studi, biasana mangrupa buku pokok atawa utama, jeung buku suplemén, pendamping atawa panglengkép. Salian ti éta Bacon (Haerudin, 2013:2) ogé nétélakeun yén buku ajar téh nya éta buku anu dirancang, daiajarkeun pikeun di kelas, disusun ku ahli

dina widangna, sarta diwuwuhan ku sarana-sarana pangajaran anu luyu sarta keuna.

Dumasar kana pamanggih sawatara para ahli di luhur, urang bisa nyieun kacindekan yén buku ajar téh nya éta buku pelajaran widang studi, mangrupa buku standar disusun ku para ahli dina widangna, pikeun ngahontal tujuan pangajaran sarta dilengkepan ku rupa-rupa sarana pangajaran, gampang kaharti ku anu marakéna (para siswa) boh di sakola-sakola boh di paguron luhur sangkan bisa ngarojong hiji program pangajaran (Haerudin, 2013:2).

Éta wangenan oge dirojong ku Peraturan Menteri Pendidikan Nasional Nomor 11 Taun 2005 nu nétélakeun yén:

buku (teks) pelajaran adalah buku acuan wajib untuk digunakan di sekolah yang memuat materi pembelajaran dalam rangka peningkatan keimanan dan ketakwaan, budi pekerti dan kepribadian, kemampuan penguasaan ilmu pengetahuan dan teknologi, kepekaan dan kemampuan estetis, potensi fisik dan kesehatan yang disusun berdasarkan standar nasional pendidikan.

Jadi tétéla yén buku téks penting pisan dina ngarojong prosés diajar ngajar pikeun ngahontal hiji tujuan pangajaran nu luyu jeung kahayang kompeténsi siswa. Eusi buku téks biasana mangrupa bahan ajar nu bakal jadi pangrojong prosés diajar ngajar. Sedengkeun milih bahan ajar dina buku ajar tangtu teu gampang. Aya sababarah kahéngkéran dina milih bahan ajar dina buku téks nu luyu jeung kurikulumna.

Kahéngkéran guru dina nyanghareupan prosés diajar ngajar nya éta dina milih jeung nangtukeun bahan ajar nu luyu pikeun ngaronjatkeun kompeténsi siswa. Biasana dina kurikulum guru ngan dibéré materi pokokna wungkul, sedengkeun pikeun narjamaahkeunana guru diperedih bisa mekarkeun sorangan. Masalah séjenna nu kapanggih nya éta kumaha guru bisa ngamangpaatkeun éta bahan ajar pikeun jadi sumber diajar nu lengkep, boh keur murid oge keur guruna sorangan.

Patali jeung milih bahan ajar, sacara umum nu biasa jadi masalahna téh nya éta dina nangtukeun wanda matéri, lega-heureutna materi, runtulan materina, jsté. Salian ti éta oge dina milih sumber bahan ajar nu biasana aya dina buku ajar, jadi kahéngkéran guru salaku pangajar. Sok komo ayeuna dina Kurikulum 2013,

lain ngan ukur guru nu diperedih aktif ngolah bahan ajar, tapi murid oge kudu bisa milu aub dina prosés diajar ngajar. Kahéngkéran nu paling sering disanghareupan ku guru nya éta milih bahan ajar nu lega teuing ambahanana atawa heureut teuing, jero atawa déét matérina, jeung runtuyan matéri atawa bahan ajar nu teu luyu jeung kompeténsi nu hayang dihontal ku siswa. Sok komo lamun unggal taun buku téksna gonta-ganti alatan ganti kurikulum. Sedengkeun buku téks pelajaran boga fungsi salaku babon wajib pikeun guru jeung siswa dina prosés diajar ngajar

Ku kituna penting pisan posisi buku téks dina prosés diajar ngajar. Nurutkeun Pusat Perbukuan Depdiknas (2004, kaca 4) aya opat wanda buku pendidikan (1) *buku teks pelajaran*; (2) *buku pengajaran*; (3) *buku pengayaan*; dan (4) *buku rujukan*. Nu dimaksud buku téks nya éta buku sumber pikeun diajar siswa, ieu buku biasana gumantung kana kurikulum nu digunakeunana. Nu kadua nya éta buku pangajaran biasana salaku buku babon pikeun guru dina ngajarkeun hiji bahan ajar. Nu katilu aya buku pengayaan fungsina pikeun nambahann pangaweruh, jeung kaparigelan siswa dina mekarkeun kapribadianana. Nu kaopat nya éta nya éta buku rujukan biasana ieu buku dijadikeun referénsi dina hiji bahan ajar.

Salian ti buku téks aya buku-buku séjén nu bisa dipaké dina prosés diajar ngajar. Tapi husus pikeun siswa buku téks tangtu penting pisan dina prosés diajar ngajar. Ku kituna aya kriteriaun kudu aya dina buku téks nya éta (1) boga dasar kaélmuan nu jelas jeung panganyarna; (2) eusina mangrupa matéri bahan ajar nu luyu, variatif, gampang dipaham, jeung luyu jeung kabutuhan siswa; (3) runtuyan eusina sistematis, logis jeung tartib (4) bisa ngaronjatkeun minat siswa pikeun diajar; (5) eusi matérina bisa mantuan siswa ngungkuluan masalah sapopoena; (6) eusi matérina aya refléksi jeung evaluasi pikeun ngukur kompeténsi siswa (Pusat Perbukuan Depdiknas, 2004:4)

Tina eusi matérina, buku téks pelajaran kudu bisa dipertanggungjawabkeun tina jihat kaélmuan nu bakal diajarkeun jeung teu patukangtonggong jeung norma atawa aturan nu ilahar di masarakat. Bahan ajar kudu spesifik, jéntré, jeung luyu jeung kurikulumna, sipatna salawasna luyu jeung kamekaran zaman. Mun aya

ilustrasi gambar kudu luyu jeung téksna, leuwih ngirut tapi boga sifat *edukatif* lain ngan ukur *dekoratif*.

Dina buku téks oge kudu aya tujuan pembelajaran, ngatur *gradasi* jeung milih bahan ajar nu luyu jeung kurikulum, ngaruntuykeun pancén jang siswa, niténan kasaluyuan antar bahan ajar, jeung hubungan téks jeung soal latihan. Sakuduna dina matéri bahan ajar kudu bisa ngaronjatkeun motivasi siswa pikeun diajar, nyoko kana kompetensi nu hayang dihontal, antar bahan ajar kudu gumulung teu paharé-haré, nu engkéna antar bahan bisa silih rojong (*recalling prerequisite*), bisa ngamangpaatkeun *umpan balik* (*feedback*) jeung dijadikeun *refleksi diri* (*self-reflection*).

Tina aspek kabasaanana bahan dina buku ajar kudu maké basa nu luyu jeung kaidah-kaidah tata basa. Basana basajan tapi ngirut, jeung luyu jeung kamekaran siswa. Dina panalungtikan A. Haytami ngeunaan “Telaah Buku Siswa dan Guru” ditétélakeun yén buku téks ogé kudu boga aspék *keterbacaan* patali jeung hésé-gampangna éta buku dibaca tina jihat basana (kecap, kalimah, paragraf, jeung wacana) pikeun siswa luyu jeung jenjang atikanana.

Pikeun nangtukeun *keterbacaan* hiji bahan ajar, kudu dikaji ngaliwatan tilu hal nu kahiji nya éta téksna éta sorangan, kasang tukang nu maca, jeung interaksi antara téks jeung nu macana. Aspek *keterbacaan* patali jeung kagiatan maca hiji jalma, ku kituna aya hubunganana jeung (1) nu maca; (2) bacaan; jeung (3) kasang tukangna (Rusyana, (1984: 213) dina A. Haytami).

Kitu deui dina pangajaran Basa Sunda, sabada dilaksanakeun Kurikulum 2013 sacara nasional dina unggal jenjang atikan pikeun sakabéh widang atikan, pangajaran Bahasa jeung Sastra Daerah salaku muatan lokal di Jawa Barat perlu ngadopsi karakateristik Kurikulum 2013. Éta hal ngajanggélék dina Pergub Nomor 69 Tahun 2013. Sabada disusun Kurikulum 2013, tim Pengembangan Bahasa Daerah Dan Kesenian Dinas Pendidikan Provinsi Jawa Barat nyusun buku ajar Kurikulum 2013 pikeun unggal jenjang atikan SD/MI, SMP/MTs, jeung SMA/K/MA. Tapi éta buku ajar téh masih kénéh réa kahéngkéran, umpamana prosés distribusina, sok sanajan ngaliwatan *e-book*, tapi akses unggal sakola can bisa ngamangpaatkeunana kana éta *e-book*. Patali jeung sarana prasarana teu

kabéh sakola boga sarana teknologi sabangsa komputer jeung laptop nu bisa ngaksés eta *e-book*. Aya ogé nu geus dicetak tapi teu teu kabéh sakola ogé bisa miboga éta buku, alatan sosialisasina nu can sumebar ka daerah-daerah.

Jadi boh guru boh murid can pati paham kana kurikulum 2013 hususna dina widang atikan Basa Sunda. Sawatara hal nu disebut di luhur tadi, bisa jadi tinimbangan masalah nu bakal ditalungtik dina ieu panalungtikan. Hususna ngeunaan kualitas ieu buku, can bisa disebut alus atawa sampurna. Ku kituna, alatan can aya nu nalungtik ngeunaan kualitas bahan ajar nu aya di jerona. Naha bahan ajarna geus luyu jeung kurikulum 2013? Kumaha ngeunaan *keterbacaanana*? Ku kituna ngaliwatan ieu panalungtikan, panalungtik miharep ieu panalungtikan bisa dimangpaatkeun pikeun pangajaran basa Sunda.

Dina ieu panalungtikan, bakal leuwih nyoko kana hiji bahan ajar nu aya dina buku ajar Basa Sunda Kurikulum 2013, nya éta ngeunaan dongéng. Ieu bahan ajar téh dina Kurikulum 2013 aya di unggal jenjang atikan, nya éta di SD/MI kelas 3, 4, 5, jeung 6, di SMP/MTs aya di kelas 7, sedengkeun di SMA/MA/SMK aya di kelas 10.

Dongéng téh mangrupa bahan ajar nu penting diajarkeun ka siswa. Dongéng kaasup sastra lisan nu geus sumebar sacara patétélépa. Dina dongéng aya ajén-ajén moral nu nyangkaruk dina caritana. Ku kituna bahan ajar dongéng penting pisan diajarkeun ka siswa ti SD nepi ka SMA.

Salila ieu can aya panalungtikan nu husus ngagarap ngeunaan mekarkeun bahan ajar dongéng dina buku ajar Kurikulum 2013. Ngaliwatan ieu panalungtikan téh dipiharep aya upaya ngaronjatkeun kualitas bahan ajar, hususna bahan ajar dongéng dina Buku Ajar Basa Sunda Kurikulum 2013.

Ku kituna judul ieu panalungtikan nya éta, “Bahan Ajar Dongéng dina Buku Pangajaran Basa Sunda (Analisis relevansi jeung gradasi “Buku *Pamekar Diajar Basa Sunda*” kana Kurikulum 2013)”.

1.2 Rumusan Masalah Panalungtikan

Dina ieu panalungtikan bakal dirumuskeun masalah saperti ieu di handap:

- a. Kumaha gambaran bahan ajar dongeng dina buku ajar siswa *Pamekar Diajar Basa Sunda* unggal jenjang atikan ti SD, SMP, jeung SMA?
- b. Kumaha relevansi bahan ajar dongeng dina buku ajar siswa *Pamekar Diajar Basa Sunda* unggal jenjang atikan jeung KIKD dina Kurikulum 2013?
- c. Kumaha gradasi bahan ajar dongeng dina buku ajar siswa *Pamekar Diajar Basa Sunda* unggal jenjang atikan dumasar grafik fry jeung klose tes?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Dina ieu panalungtikan bakal dideskripsikeun tujuan panalungtikan nya éta:

a. Tujuan Umum

Sacara umum ieu panalungtikan boga tujuan pikeun ngadéskripsikeun bahan ajar dongéng nu aya dina buku *Pamekar Diajar Basa Sunda* relevansi jeung gradasina dumasar Kurikulum 2013.

b. Tujuan Husus

- 1) Bahan ajar dongéng dina buku ajar siswa *Pamekar Diajar Basa Sunda* unggal jenjang atikan ti SD, SMP, SMA.
- 2) Relevansi bahan ajar dongéng dina buku ajar siswa *Pamekar Diajar Basa Sunda* unggal jenjang atikan jeung KIKD dina Kurikulum 2013.
- 3) Gradasi bahan ajar dongeng dina buku ajar siswa *Pamekar Diajar Basa Sunda* unggal jenjang atikan dumasar Grafik Fry jeung Klose Tes.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

Sabada dilaksanakeun panalungtikan dipiharep aya mangpaat nu bisa diaplikasikeun

a. Tioritis

Sabada dilaksanakeun panalungtikan dipiharep bisa jadi pangdeudeul tiori pikeun panalungtikan satuluyna.

b. Praktis

1) Pikeun siswa

Dipiharep siswa bisa paham kana bahan ajar Basa Sunda hususna Dongéng nu luyu jeung jenjang atikanana.

2) Pikeun Guru

Dipiharep guru Basa Sunda bisa ngajarkeun bahan ajar Dongéng nu luyu jeung Kurikulum 2013.

3) Pikeun Pengembang Kurikulum

Ieu panalungtikan bisa dijadikeun bahan répérensi pikeun mekarkeun kurikulum nu satuluyna.

4) Pikeun Masarakat

Ieu panalungtikan dipiharep bisa digunakeun ku masarakat umum

1.5 Rangkay Tulisan

Hasil ieu panalungtikan disusun dina karya tulis anu ngawengku lima bab anu rangkay tulisanana saperti:

Dina Bab I Bubuka, didéskripsiéun bubuka nu ngawengku kasang tukang tina masalah anu ditalungtik, watesan jeung rumusan masalah, tujuan panalungtikan (anu ngawengku tujuan umum jeung tujuan husus), mangpaat panalungtikan (anu ngawengku mangpaat tioritis jeung mangpaat praktis), sarta rangkay tulisan dina ieu tésis.

Dina Bab II Tatapanan Tioritis, didéskripsiéun rupaning ulikan tiori, panalungtikan saméméhna sarta kalungguhan tioritis (anu ngawengku raraga mikir), wangenan kurikulum, buku ajar, bahan ajar, dongéng, katut unsur-unsur séjénna anu aya patalina jeung panalungtikan.

Bab III Métodeu Panalungtikan, didéskripsikeun ngeunaan desain panalungtikan (anu ngawengku pamarekan, metodeu jeung alur panalungtikan), sumber data anu digunakeun dina panalungtikan, ngumpulkeun data boh instrumén, téhnik jeung léngkah-léngkahna, sarta analisis data (anu ngawengku téhnik jeung léngkah-léngkahna)

Dina Bab IV Hasil jeung Pedaran, didéskripsikeun ngeunaan hasil jeung analisis data panalungtikan sarta pedaran eusi panalungtikan.

Bab V Kacindekan jeung Saran, didéskripsikeun ngeunaan kacindekan tina hasil panalungtikan, jeung saran hasil panalungtikan.